

KARDINAL FRANJO ŠEPER

U rimskoj bolnici Gemelli 30. prosinca prožie godine preminuo je hrvatski kardinal Franjo Šeper. Iako ta tužna vijest nije bila iznenađenje i.a one koji su znali za slabo zdravstveno stanje pokojnog kardinala, svijet je njegovu smrt doživio kao prenegli odlazak sa svjetske pozornice, budući da je tek koji tjedan prije Papa prihvatio njegovu ostavku na dužnost prefekta jednog od najvažnijih ureda Rimske kurije — Kongregacije za nauk vjere.

Bila je prava senzacija kada je Pavao VI. prije 13 godina na čelo Svetog Oficija, koji je do tada dugo godina vodio energični kardinal Ottaviani, postavio kardinala Šepera. Prvi put u povijesti postojanja tog Ureda, poznatijeg kao Sveta Inkvizicija, na njegovo je vodstvo došao kardinal Netalijan. S druge strane, nitko nije mogao očekivati da će to biti kardinal iz malog hrvatskog naroda, premda se on u vrijeme održavanja Drugog vatikanskog sabora istakao svojim interventima što su odavali solidno teološko znanje, izvanredno dobro pronalaženje pravih problema i umjerenu usmjerenost prema budućnosti Crkve u suvremenom svijetu. Vjera pak u institucionalno vodstvo Crkve bila je jedna od najizrazitijih kvaliteta kardinala Šepera.

Osječanin rođenjem, a Zagrepčanin srcem, kardinal Šeper vrlo je teško podnosio boravak u Rimu, i zato je njegova najdublja želja bila da mu bar mrtvo tijelo počiva u gradu djetinjstva, u gradu kojem je dao najbolje godine svoga života kao uzorni kateheta, pažljivi i razboriti duhovni vođa, obljubljeni poglavar Bogoslovnog sjemeništa, revni župnik i, konačno, nadbiskup koji će biti inicijator i pokrovitelj mnogih važnih pastoralnih inicijativa (katolički tisak, karitas, permanentno obrazovanje svećenika...) u duhu koncilske obnove.

Ono što bismo osobito željeli naglasiti jest činjenica da je mladi Franjo Šeper temelje svojeg budućeg opredjeljenja i života gradio u organizaciji Marijine kongregacije što su je vodili oci isusovci, a da je sudbinska odluka kojom je, kao svećenik, svoj život poklonio radu za Krista u Crkvi, donesena u jednim duhovnim vježbama pod vodstvom oca Brune Foretića DI, kako je to u svojoj propovjedi istakao i nadbiskup Kuharić. Kardinal se do kraja života odlikovao vjernošću svojem svećeničkom zvanju i nacrtu koji je za sebe izradio u duhovnim vježbama.

Solidnost teološke izobrazbe, temeljene na dobrom poznavanju skolastičke filozofije, stekao je za studija na Papinskom sveučilištu Gregorijani u Rimu, koji je polazio kao pitomac Zavoda Germanicum. Tu će ga Providnost povezati sa starijim kolegom Alojzijem Stepincem pa će se ta dva života sudbinski isplesti u jedinstveni vijenac Crkve u Hrvata. Njihovo vrijeme zasigurno je najteže razdoblje povijesnog hoda zagrebačke Crkve, te će obojica u njemu nositi teret najveće odgovornosti: prvi kao svjedok i tragični protagonist vremena u kojem je umiralo jedno a rađalo se novo društvo, drugi u mucu zacrtavanja i gradnje novih odnosa u novoj situaciji te Crkve. Bez prvoga nemoguće je shvatiti stvarnost drugoga. Sam kardinal Šeper kao da je davao dojam čovjeka koji se čudi svojim životnim usponima, jer u duši je težio mirnom i tihom pozadinskom radu. Nije bio nadaren karizmom obljubljenog Prethodnika, ali je posjedovao začuđujuću mirnoću duha, čvrstoću vjerskih i moralnih načela, jasnoću misli i razboritu hrabrost življenja — odlike koje su nadasve dobrodošle u onom razdoblju povijesti naše mjesne Crkve, u kojem mu je Providnost odredila vodeću ulogu.

Kardinal Šeper bio je Hrvat koji je dostigao najviši stupanj odgovornosti i časti u Katoličkoj Crkvi. Iskreno je ljubio svoj narod i brižno pratio njegovu sudbinu zauzimajući se mnogo puta za njegovu korist. Bio je aktivni sudionik svih proslava povijesnih jubileja Crkve u Hrvata, vodio je naša hodočašća u Rim, a svojim položajem i ugledom razbijao mnoge predrasude i kriva tumačenja. Imao je također veliko razumijevanje i srce za druge narode, što pokazuje njegovo zauzimanje za osnivanje samostalne metropolije u Sloveniji ili za što ljepši prijem delegacija Makedonske Crkve, koje bi svake godine dolazile na grobove slavenskih apostola u Rimu.

Smatrao je da Crkva mora iskreno tražiti putove dijaloga s državnim vlastima pa, iako razočaran mnogim neuspjesima, nikada nije gubio nadu, ali je dobro pazio da sačuva i dostojanstvo. Odigrao je delikatnu ulogu u pregovorima za sklapanje Protokola između Svete Stolice i vlade SFRJ.

Najbolnije je doživljavao razdore i nevjere unutar Crkve, posebno ove na hrvatskom tlu. Nije propuštao da opominje s ljubavlju, ali energično. Kad je smatrao da se u nekim slučajevima života Crkve i nesporazuma u Domovini njegovo ime i ugled zlorabe za interese koji nisu bili u skladu s hijerarhijom, nije se dvoumio da se jasno izrazi i javno distancira, premda je znao da će mu to mnogi zamjeriti.

Na Drugom vatikanskom saboru bio je jedna od vodećih figura: bio je među onili pedesetak koncilskih otaca koji su svojom umjerenošću, zauzimanjem i utjecajem usmjeravali i nadahnjivali saborske sjednice i dokumente. Na Saboru se zauzimao za živi jezik u liturgiji, za uvođenje koncelebracije prilikom misnih slavlja, za pričest pod obje prilike, za izjavu kojom je trebalo ispraviti odnos prema židovskom narodu te za uspostavu stalnog đakonata. Znao je u privatnim razgovorima izraziti svoje razočaranje nad činjenicom što u nas nisu sazrele prilike za uvođenje stalne službe đakonata.

Odjeknulo je njegovo zauzimanje na Saboru, zajedno sa skupinom otaca, da se ne osudi ateizam, već da se radije Crkva okrene ispitivanju njegovih uzroka te nastoji izliječiti vlastite propuste u naviještanju Evanđelja suvremenom svijetu.

Kao prefekt Kongregacije za nauk vjere, imao je zadatak da bdije nad istinama iz dogmatskog i moralnog pologa Crkve, i to u postkoncilskom vremenu razmahanih strasti i brzopletih zaključivanja. Zajedno sa Pavlom VI. imao je delikatni zadatak da provodi ideje Sabora i ujedno «tišava nestrpljive. Vrijeme u kojem je on vodio taj Ured, za razliku od prijašnjih vremena, ipak je označeno »dahom proljeća i znakom obnove dijaloga i suradnje«. Prošao je pri tome teške drame: da spomenemo samo slučaj našeg zemljaka Ivana Ilića, pa krajnje konzervativnog i neposlušnog biskupa Lefebvrea, te, napokon, razvikani obračun s utjecajnim teologom Hansom Kungom. U tim trenucima, u kojima je sam najviše patio, nitko kardinalu Šeperu nije mogao predbaciti zlonamjernost ili nekompetentnost u materiji. Potpisao je mnogo dokumenata i izjava, od kojih su posebno zapažene izjava o ljudskoj seksualnosti u povodu Kosnikove knjige »Human Sexuality«, razjašnjenje o pitanju ređenja žena, te izjava o kristološkim i nekim eshatološkim pitanjima. U govoru na zadušnici za pokojnog kardinala na grobu svetog Petra Ivan Pavao II. najizvršnije će ocijeniti taj Šeperov rad: »U izvanredno zamršenom razdoblju on je bio mudri i prosvijetljeni vođa tog Ureda koji je morao intervenirati u kriznim pitanjima vjere i morala.«

Kardinal Franjo Šeper bio je jedna od najznačajnijih osoba u tisućljetnoj povijesti kršćanstva u hrvatskom narodu i njegovim odlaskom ova je crkva mnogo izgubila. Složit ćemo se stoga s ocjenom koju je izrazio na zadušnici sam Papa: »Kardinal je Šeper čelik-značaj, snažan i nepokolebljiv poput njegove rodne Hrvatske kojoj je doista bio na čast cijelim svojim životom u službi Krista i Crkve.«